

Position paper | Oktober 2024

Groepstransport- overeenkomst

Als gevolg van de energietransitie – de toenemende lokale duurzame energieproductie en elektrificatie van verbruikers – wordt het steeds belangrijker om vraag, aanbod én netcapaciteit ook lokaal met elkaar in overeenstemming te brengen.

Om deze ontwikkeling te faciliteren willen netbeheerders het mogelijk maken voor aangeslotenen om onderling hun transportvermogen te optimaliseren door middel van een groepstransportovereenkomst (hierna: groeps-TO). Door fysieke aansluitingen virtueel te koppelen, kunnen aangeslotenen hun vraag en invoeding lokaal beter op elkaar afstemmen en daarmee de belasting op het net verminderen.

Bedrijven kunnen, door met elkaar afspraken te maken over het moment van gebruik van het netwerk, verduurzamings- en uitbreidingsplannen doorzetten – ook in tijden van transportschaarste. Door de regie over hun lokale uitwisseling van transportvermogen, kunnen zij ook beter grip houden op hun transportkosten. Voor de netbeheerder ontstaat er minder belasting op de hogere netdelen. De groeps-TO wordt daarom gezien als een belangrijke stap naar het energiesysteem van de toekomst.

Probleemstelling

Bij de inrichting van het energiesysteem is gekozen voor een marktinrichting waarbij infrastructuur geen belemmering mag zijn voor transacties. Praktisch betekent dit dat we een 'kopen plaat-filosofie' hanteren die stelt dat er 24/7 een ongelimiteerd transportvermogen is tussen invoeders en afnemers in het energiesysteem, ongeacht waar zij zich in het net bevinden. Vraag en aanbod worden derhalve niet op de lokale netsituatie afgestemd, wat leidt tot knelpunten in het transport van elektriciteit (netcongestie).

Wat we willen bereiken

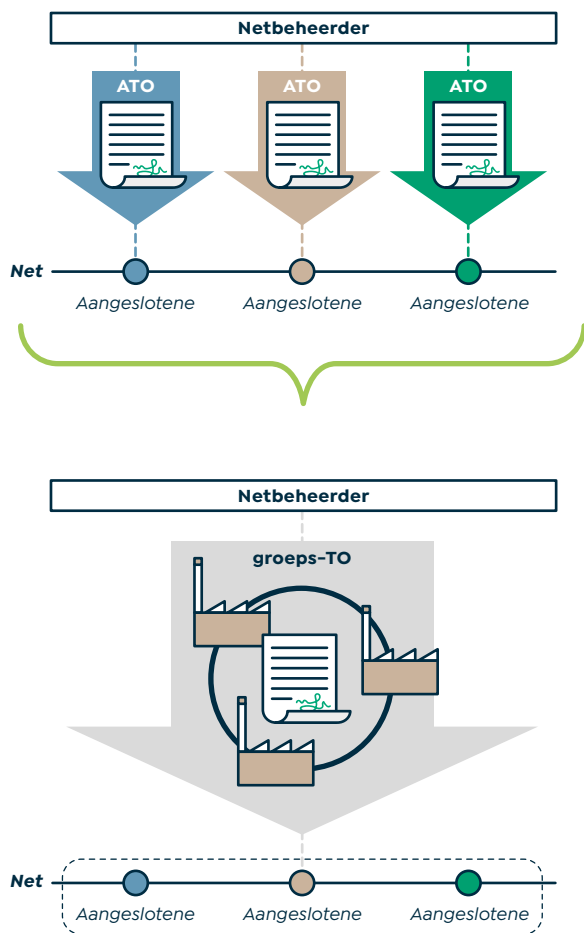
Op dit moment is er op veel plekken in het net sprake van netcongestie. Om ruimte te creëren zal congestiemanagement worden toegepast. Dit is altijd een tijdelijke oplossing totdat de netverzwaring gereed is. De huidige werkwijze van het uitleggen van energienetten op de incidentele piek in de transportbehoefte die zonder afstemming tot stand komt is niet langer altijd maatschappelijk optimaal. Instandhouding van dit principe leidt namelijk tot een enorme capaciteit die weinig wordt gebruikt. Dit is:

- niet tijdig maakbaar
- onevenredig kostbaar
- ruimtelijk moeilijk inpasbaar

De netbeheerders introduceren daarom alternatieve transportrechten om structureel vraag, aanbod en netcapaciteit beter in overeenstemming te brengen. Door te differentiëren in het transportrecht, introduceert de netbeheerder een prikkel voor optimalisatie van (lokale) transportvermogen (zie ook *position paper alternatieve transportrechten*).

Met de groeps-TO willen netbeheerders daarnaast de onderlinge uitwisseling van transportvermogen mogelijk maken. Als groep kunnen aangeslotenen daadwerkelijk vraag en aanbod op elkaar afstemmen en door middel van de groeps-TO ontstaat een (financiële) prikkel om het net beter te benutten.

In deze paper wordt achtereenvolgend toegelicht: de basisprincipes van een groeps-TO, de daarbij behorende voorwaarden en de beoogde vervolgstappen.

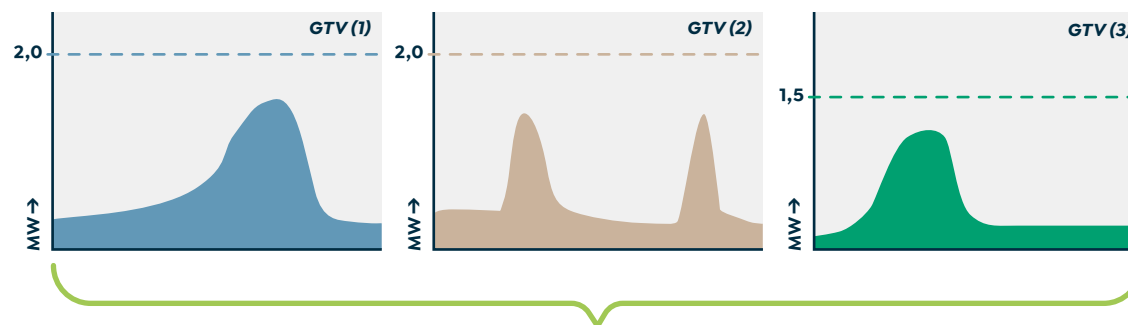
Groepstransportovereenkomst

Basisprincipes

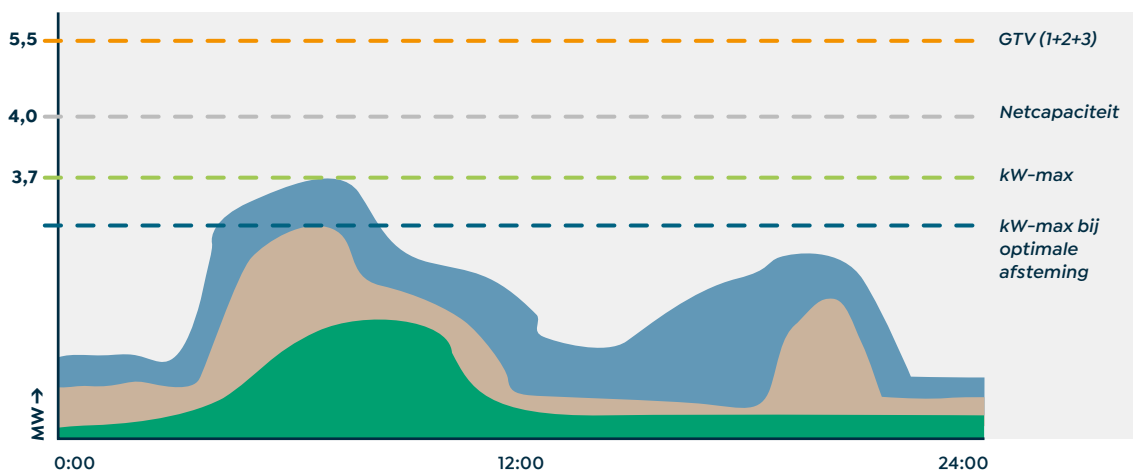
In een groeps-TO worden afspraken over gecontracteerd transportvermogen (GTV) gemaakt tussen de netbeheerder en een groep aangeslotenen. Het fysieke net blijft onder de verantwoordelijkheid van de netbeheerder. Bij het aangaan van een groeps-TO vormen individuen met elkaar een groep en worden contractuele afspraken gemaakt tussen de netbeheerder en de groep.

Omdat individuele transportrechten (en dus ook individueel GTV) opgaan in de groep, is het gedrag van een individu in een groep enkel nog beperkt door de technische aansluitcapaciteit van een klant, eventueel toegekende technische limieten én het toegekende vermogen voor de groep als geheel. Het voordeel voor het individu is dat hij door deelname aan de groep de mogelijkheid heeft om meer transportvermogen te gebruiken dan zijn oorspronkelijke GTV, zolang de groep als geheel maar binnen de groeps-GTV blijft. Binnen de groep moeten afspraken gemaakt worden om de groeps-GTV te waarborgen.

Voor de netbeheerder biedt de groeps-TO meer zekerheid. In plaats van niet-gecoördineerd en individueel netgebruik, stimuleert de groeps-TO ongelijktijdigheid tussen aangeslotenen en creëert daarmee optimale benutting van de netcapaciteit. Merk op: doordat de netbeheer reeds aannames maakt van toevallige gelijktijdigheid tussen aangeslotenen, zal het toegekende vermogen voor de groep niet zondermeer een optelling zijn van alle bestaande individuele GTV's.

Deelnemers kunnen hun gebruiksprofielen optimaliseren door onderlinge uitwisseling. De netbeheerder rekent met de geaggregeerde belasting op het net. Door deze samenwerking ontstaat een betere afstemming tussen de deelnemers en een vlakker profiel.

Voorbeeld hierboven: Aangeslotenen kunnen verduurzamen en de flexibiliteit van hun geëlektrificeerde warmte-oplossingen inzetten om de gezamenlijke piek van de groep te verlagen door af te spreken om de beurt transportvermogen te vragen.

Groepstransportovereenkomst

Productvoorwaarden

Om de groeps-TO in de praktijk te kunnen inzetten zijn in ieder geval onderstaande voorwaarden van belang. Deze worden nader toegelicht in bijlage 1.

Taken netbeheer

Het fysieke net blijft onder verantwoordelijkheid van de netbeheerder; de groep wordt houder van het (collectieve) GTV en is verantwoordelijk voor de onderlinge verdeling.

Vertegenwoordiger groep

De groep wijst één vertegenwoordiger (juridische entiteit) als gesprekspartner richting de netbeheerder.

Beschikbare capaciteit

Het toewijzen van collectief GTV gebeurt op basis van de netplanningsanalyse, waarbij de netbeheerder voorwaarden kan stellen die aansluiten bij de fysieke werkelijkheid van het elektriciteitsnet.

Individuele rechten

Het individuele GTV vervalt bij het aangaan van de groeps-TO. De individuele aansluitovereenkomst blijft wel intact.

Wijzigingen

Individuele aangeslotene kunnen de groep verlaten met een deel van het groeps-GTV. Groepen kunnen vastleggen welk deel van het groeps-GTV ten goede komt aan elk individueel lid van de groep, als deze de groep wil verlaten.

Transitieperiode

Aangeslotenen kunnen gebruik maken van een transitieperiode van drie jaar na initiële groepsvorming om uit de groep te stappen met terug-gave van oorspronkelijk individueel GTV.

Toepassingsgebied

De groeps-TO is beschikbaar voor alle grootverbruikaansluitingen die lokaal zo zijn verbonden dat optimalisatie binnen de groep tot lagere benutting van het elektriciteitsnet leidt. Verder moeten de klanten een vergelijkbare aansluitcategorie hebben en onder dezelfde transformator vallen.

Interactie andere netgebruikers

Als een groep binnen het bestaande groeps-GTV een deelnemer wilt toevoegen, dan komt dit verzoek in geval van netcongestie niet op de wachtlijst voor transport. Uitbreiding van het collectieve GTV verloopt wél via die de wachtlijst.

Transporttarief

De tarifiering van de groeps-TO dient een prikkel te bevatten om onderlinge afstemming te belonen. Daarom worden de tariefdragers kW-gecontracteerd en kWmax op basis van het gezamenlijke gedrag afgerekend. Maar pas als een onderlinge afstemming leidt tot een bovenmatige ongelijktijdigheid tussen de groepsleden, dient hier een voordeel voor de groep te ontstaan. Daarom kiezen we voor een correctiefactor voor de tariefdragers kWgecontracteerd en kWmax om het voordeel van toevallige ongelijktijdigheid te compenseren.

Groepstransportovereenkomst

Conclusie en huidige status

Korte termijn kansen

In het energiesysteem van de toekomst zijn vraag, aanbod én netcapaciteit ook lokaal beter op elkaar afgestemd. Met de groeps-TO kunnen de netbeheerders dit faciliteren en de maatschappelijke impact vergroten. Dit biedt ook kansen voor de korte termijn in situaties waar netcongestie is afgekondigd; door efficiënter gebruik van het net te maken is er meer mogelijk.

Codevoorstel

In de eerste helft van 2024 hebben de netbeheerders onder consultatie van marktpartijen de concepten uit dit positionpaper vertaald naar een codevoorstel voor de groeps-TO. Dit codevoorstel is in oktober 2024 ingediend bij de ACM en ligt ter beoordeling voor.

Totstandkoming

Deze paper is tot stand gekomen in samenwerking met het Landelijk Actieprogramma Netcongestie.

Hierbij zijn de volgende personen betrokken geweest:

Tom Huizer,
Eric Woittiez,
Martijn van der Eerden,
Michiel Roks,
Marijn Hoeksma en
Vincent Dekker

Vivienne Barneveld,
Michiel van Dam,
Dirk Kuiken,
Sem Koole en
Bregje Vos

Gerbrand Klijn Hoving,
Jan-Rien Meerman,
Joep ter Avest,
John Hodemaekers,
Marcel Buters en
Stefan den Ouden

Johan Janssen,
Esther Bos,
Ruud Vrolijk en
Yvette Gremmen

Auke Jongbloed

Position paper | Oktober 2024

Bijlagen

Toelichting productvoorwaarden

Taken netbeheer en van de groep

Op hoofdlijnen worden de verantwoordelijkheden als volgt verdeeld:

Verantwoordelijkheden van het collectief:

- Beheer gezamenlijk gecontracteerd vermogen
- Groepsmanagement
- Beheren flexibele assets achter de meter
- Aansprakelijk bij niet-naleving
- Onderlinge financiële verrekening
- Onderlinge verdeling van transportvermogen
- Indien gewenst, inhuur derde partij (ESCO)

Verantwoordelijkheden van de netbeheerder:

- Uitgifte collectief vermogen en contract
- Beheer, onderhoud en storingen publieke energienet
- Monitoring en handhaving van het contract

Vertegenwoordiger groep

De aangesloten worden vertegenwoordigd door een gemachtigde (rechts)persoon, die het gezamenlijke transportvermogen

contracteert en het gebruik hiervan onder de groepsleden verdeelt. De gemachtigde moet een duidelijk mandaat hebben van de individuele aangeslotenen, bijvoorbeeld in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst, om namens de individuele aangeslotenen te kunnen optreden bij het contracteren en beheren van het transportrecht en het verdelen van het gebruik van het gezamenlijke transportvermogen onder de groepsleden. De gemachtigde huurt desgewenst een partij in voor het professioneel managen van haar verplichtingen en/of de dagelijkse aansturing. Deze partij dan wel de gemachtigde zelf zal een erkenningsproces moeten doorlopen.

Beschikbare capaciteit

Doordat de netbeheerder bij de netplanning al rekening houdt met toevallige ongelijktijdigheid tussen aangeslotenen, zal het toegekende transportvermogen voor de groep niet per definitie de optelling zijn van het individuele GTV waar elke tot de groep toetredende aangeslotene over beschikt. Bij

netplanning wordt rekening gehouden met de fysieke locatie in het net en gelijktijdigheid tussen aangeslotenen onderling. Netplanning wordt uitgevoerd op basis van gelijktijdigheid tussen belastingsprofielen (niet het uitgegeven GTV). In andere woorden; de netbeheerder geeft in de situatie zonder groeps-TO al meer gecontracteerd vermogen uit, dan gesommeer beschikbaar is.

Individuele rechten

Kiest een bestaande aangeslotene voor een groepstransportovereenkomst, dan betekent dit dat zijn individuele GTV opgaat in het groeps-GTV. Individuele transportrechten kunnen niet naast groepsrechten blijven bestaan. De netbeheerder rekent bij netinpassing immers met de huidige profielen in het net, zo ook de dan bestaande groepsprofielen, ten bate van het zo efficiënt (op daadwerkelijke situatie gestoelde) mogelijk benutten van het net. Contractueel gezien blijft de aansluitoverkomst bestaan, het is de transportovereenkomst dat overgaat in een collectieve overeenkomst.

Toelichting productvoorwaarden

Wijzigingen

Individuele aangeslotene kunnen wel de groep verlaten met een deel van het groeps-GTV. Daartoe wordt het verplicht om bij het aangaan van een groepstransportovereenkomst en bij elke mutatie van de groep door het toe- of uittreden van een aangeslotene vast te leggen welk deel van het groeps-GTV ten goede komt aan elk individueel lid van de groep, indien deze de groep wenst te verlaten. Dit deel mag in ieder geval niet groter zijn dan het GTV dat de aangeslotene had voordat hij lid werd van de groep. Daarnaast geldt dat de som van het aan elk van de leden toe te wijzen individuele GTV bij uittreden van de groep niet groter mag zijn dan het groeps-GTV. Op deze wijze kan een deelnemer uitstappen met een deel van het groeps-GTV. De netbeheerder stelt wel voorwaarden aan deze keuze:

- De groep komt voor het aangaan van een transportovereenkomst overeen hoe het transportvermogen verdeeld wordt bij het uitstappen van leden of uiteenvallen van de groep.

- De som van de delen mag niet groter zijn dan het collectief gecontracteerd heeft met de netbeheerder.
- Het transportvermogen dat een uittredend lid meeneemt, wordt in mindering gebracht op het collectief gecontracteerde vermogen. Voor dit deel hoeft het uittredend lid, in het geval van congestie, niet achteraan aan te sluiten in de wachtrij.
- Een uittredend lid mag nooit meer individueel transportvermogen toegewezen krijgen dan ingebracht in het collectief.

Transitieperiode

Omdat het groepstransportrecht een nieuwe contractvorm is waarmee bestaande individuele transportrechten worden omgezet in een groepstransportrecht en je daarmee als aangeslotenen afhankelijk van elkaar wordt, willen we voor nieuw te vormen groepen een transitieperiode mogelijk maken.

Met de transitieperiode maken de netbeheerders het mogelijk om tijdelijk af

te kijken van de in de vorige paragraaf geschetste verhoudingen met de individuele transportrechten. Door een transitieperiode aan te bieden kan een groep bij de initiële vorming van de groep er voor kiezen tot drie jaar na initiële groepsvorming uitstappen met teruggave van oorspronkelijk individueel GTV mogelijk te maken. Na die drie jaar (of zoveel eerder als waar de groep bij de initiële vorming voor kiest) heeft een aangeslotene die uit de groep stapt geen recht meer op zijn oorspronkelijke individuele GTV, maar op zijn deel in de verdeling die de groep in de groepstransportovereenkomst heeft vastgelegd.

Toepassingsbereik

Bij het vormen van een collectief worden er door de netbeheerder voorwaarden gesteld die aansluiten bij de fysieke werkelijkheid van het net. Denk hierbij aan onderlinge verbondenheid, deelname aan hetzelfde netgebied, belastinggrenzen van onderlinge MS-kabels en belastinggrenzen van de aansluiting. Deze grenzen kunnen per groep en in de tijd variëren.

Toelichting productvoorwaarden

De netbeheerder houdt zich het recht voor, schakelvrijheden op te nemen in het contract. De groeps-TO is algemeen toepasbaar voor grootverbruikkanten en af te nemen op basis van vrijwilligheid – in zowel congestiegebieden als gebieden zonder transportbeperkingen. Met betrekking tot de verschillende groepssamenstellingen worden de volgende voorwaarden gesteld:

- De aangeslotenen die een groep vormen moeten zich in normale bedrijfstoestand onder dezelfde transformator van het desbetreffende station bevinden.
- MS en MS/LS – aangeslotenen die behoren tot de aansluitcapaciteitscategorieën A.3 tot en met A.5 kunnen samen een groep vormen
- Aangeslotenen die behoren tot de aansluitcapaciteitscategorie A.6 en hoger kunnen eveneens samen een groep vormen.
- Een groep met zowel aansluitingen in de aansluitcapaciteitscategorieën A.3 tot en met A.5 en in de aansluitcategorieën A.6 en hoger is niet toegestaan.

- Kleinverbruikaansluitingen worden in dit voorstel uitgesloten bij van het vormen van een groep.

Interactie andere netgebruikers

Het loslaten van de wachtlijst voor transportrechten – o.b.v. maatschappelijk prioriteren – biedt potentieel nieuwe mogelijkheden. Bijvoorbeeld om verzoeken die de status quo m.b.t. netcongestie handhaven, in behandeling te nemen in plaats van op de wachtlijst te zetten. Als een bestaande groep binnen hetzelfde GTV een deelnemer wil toevoegen, zou dit verzoek dus niet op de wachtlijst komen. Indien een groep (als geheel) uitbreiding van het GTV wenst, komt dit wél op de wachtlijst. Bij het toevoegen van een groepslid dat al individueel GTV bezit, moet als een verhoging van het collectieve GTV gewenst is, de netbeheerder bepalen hoeveel van het vermogen van het nieuwe lid ingebracht kan worden in de groep. Dit verzoek wordt gelijk behandeld als ieder ander verzoek tot verhoging van GTV.

Transporttarief

De tariefdragers kWmax en kWmaxgewogen worden afgerekend op basis van de samengestelde meetwaarden van alle aan de groep deelnemende individuele aangeslotenen. Bepalend is hier de maximale (gewogen) meetwaarde per maand of week op groepsniveau. Reden voor deze keuze is dat onderlinge afstemming ook op maandbasis tot kostenbesparing leidt, bijvoorbeeld bij afstemming met seizoensgebonden invoeding of afname. Ter compensatie van de toevallige ongelijktijdigheid tussen maximale meetwaarden worden de kWmax en kWmaxgewogen, net als bij de tariefdrager gecontracteerd het geval is, met een correctiefactor van 1,21 in rekening gebracht.

De tariefdrager kWh wordt op basis van de gesommeerde individuele meetwaarden afgerekend. Een variant waarin ook kWh op groepsniveau afgerekend wordt is niet wenselijk. De toevallige ongelijktijdigheid in groepen zonder invoeding is per definitie nul, terwijl deze in groepen met invoeding juist erg groot is.

Juridische aspecten

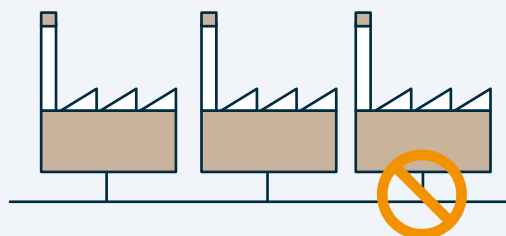
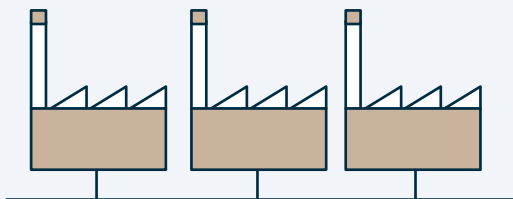

Status en duiding transportrecht

Volgens geldend recht is het transportrecht een recht dat door de netbeheerder wordt toegekend aan een aangeslotene. Het staat de aangeslotene niet vrij dit recht te verhandelen.

Met de groeps-TO

De aangeslotene kan de wijze waarop hij dit recht uitoefent (gedrag) wél als dienst verhandelen. Naar onze mening zou het transportrecht, onder de juiste voorwaarden, ook in een groeps-TO gevat kunnen worden en daarmee worden aangeboden aan een groep aangeslotenen in plaats van een individuele aangeslotene.

Non-discriminatie/derden toegang

Toegang tot het systeem is gereguleerd in de E-wet en vanuit de EU in de Elektricitetsrichtlijn. Wanneer partijen via de groeps-TO toegang zouden krijgen tot het systeem, dient te worden getoetst en waar nodig te worden ingepast dat dergelijke toegang via een groep strookt met de wettelijke vereisten voor gereguleerde derden toegang.

Met de groeps-TO

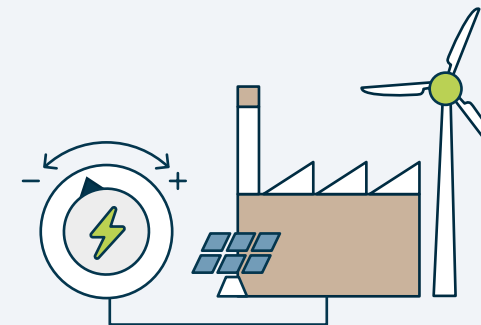
Het recht op toegang tot het net blijft geborgd voor alle partijen die lid zijn van een groep. De vrijwilligheid om toe te treden tot een groep is daarbij van cruciaal belang.

Relatie tot congestiemanagement

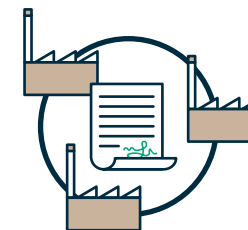
Het groepscontract kan gezien worden als een parallel verdelingsmechanisme, naast congestiemanagement. Dit is in principe geen complicerende factor, omdat de groeps-TO juist preventief voor een betere benutting van het net zorgt.

Met de groeps-TO

Congestiemanagement kan ook toegepast worden op een collectief transportrecht. Een eventuele (deelname)verplichting voor congestiemanagement geldt in beginsel ook voor de groep.

Samenhang verschillende type groepscontracten

<i>Dienst van netbeheerder aan collectief</i>	<i>Dienst van collectief aan netbeheerder</i>	<i>Dienst van netbeheerder aan collectief</i>
Aansluit- en transportovereenkomst (firm GTV)	Capaciteitsbeperkend contract	Alternatieve transportrechten
Collectief transportrecht (groeps-TO)	Collectief capaciteitsbeperkend contract (Groeps-CBC onder congestiecode)	Collectief alternatief transportrecht (Groeps-ATR)
Het gaat hier om de uitgave van firm cluster capaciteit.	Het gaat hier om een capaciteitsbeperkend product aangeboden middels een CSP.	Het gaat hier om de uitgave van niet-gegarandeerde capaciteit.
Het gaat om een dienst van de netbeheerder aan de groep van aangeslotenen, waarbij de netbeheerder firm capaciteit garandeert.	Het gaat om een dienst van een groep aangeslotenen aan de netbeheerder, waarbij zij zich committeert aan een collectieve vermogensgrens.	Het gaat om een dienst van de netbeheerder aan een groep aangeslotenen, waarbij de netbeheerder transport deels (in tijd) toestaat.
Het gaat daarbij om een collectief contract dat de individuele transportovereenkomst vervangt.	Het gaat daarbij om een collectief contract dat naast de individuele aansluit- en transportovereenkomst bestaat.	Het gaat daarbij om een collectief contract, zonder recht op transport.
Deelnemers kunnen transportvermogen benutten tot het collectieve GTV, binnen de fysieke grenzen van hun individuele aansluiting.	De individuele transportovereenkomsten blijven ongewijzigd.	Van individueel GTV is geen sprake, al is combinatie met firm GTV wel denkbaar.
Het collectief krijgt controle over de verdeling van firm transportvermogen.	Het collectief krijgt controle over de verdeling van de capaciteitsbeperving.	Het collectief krijgt controle over de verdeling van restcapaciteit.